

III. Z ŻYCIA NAUKOWEGO

DOI: 10.17951/et.2016.28.363

Marcin Kojder

IX OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA NAUKOWA
„POLSZCZYZNA REGIONALNA”
(LELIS, 20–21 LISTOPADA 2015 R.)

W dniach 20–21 listopada 2015 roku w Lelisie odbyła się IX Ogólnopolska Konferencja Językoznawcza pn. „Polszczyzna regionalna”, którą zorganizowały Ostrołęckie Towarzystwo Naukowe im. Adama Chętnika oraz Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Ostrołęce. Przedmiotem dyskusji naukowców z ośmiu ośrodków naukowych (Bydgoszcz, Gdańsk, Gorzów Wielkopolski, Kielce, Lublin, Łomża, Opole, Słupsk) były różne aspekty polszczyzny regionalnej.

Obrady rozpoczęła Lidia Przymuszała referatem *Kłapać na pyszczysku, czyli o śląskiej leksyce i frazeologii dotyczącej mówienia*. Podała w nim analizie 190 jednostek leksykalnych dotyczących pola semantycznego ‘mówić’. Wykorzystała materiały własne oraz leksykę odnotowaną w *Słowniku gwar śląskich*. Lechosław Jocz (*VOT i dźwięczność spółgłosek zwartych w gwarze Dąbrówki Wielkopolskiej*) przedstawił własności fonetyczne wybranych spółgłosek w języku polskim i niemieckim, a następnie skonfrontował je ze sposobem ich realizacji przez mieszkańców wsi położonej na pograniczu polsko-niemieckim. Małgorzata Iżykowska swoje wystąpienie poświęciła wyrazom obelżywym i wulgarnym wyekscerpowanym z ksiąg protokołów sądów rozjemczych z terenu powiatu strzeleckiego z lat 1845–1938. Podkreśliła, że materiał tego typu stanowi tabu językowe i jest trudny do wydobywania w badaniach dialektologicznych. Ewa Rogowska-Cybulska w swoim wystąpieniu ludowe etymologie siedmiu toponimów z terenu powiatu łomżyńskiego zestawiała z motywacjami naukowymi. Posiedzenie przedpołudniowe zakończyło wystąpienie Katarzyny Ostrowskiej (*Gwary w świadomości współczesnych Polaków. Na przykładzie opinii użytkowników Internetu*).

Sesję popołudniową rozpoczął Andrzej Dyszak, który na przykładzie języka mieszkańców Bydgoszczy rozpatrywał miejsce gwary miejskiej w dialektologii. Omówił gwarową leksykę Bydgoszczy zorganizowaną wokół takich makropól, jak: człowiek, najbliższe otoczenie człowieka, przestrzeń, świat przyrody. Marcin Kojder w oparciu o inskrypcje nagrobne z cmentarzy w wybranych miejscowościach wschodniej Lubelszczyzny omówił funkcjonowanie nazwisk patronimicznych na tym terenie.

Problem świadomości językowej mieszkańców wsi podjął Stanisław Cygan (*Jeszcze o świadomości językowej. Na przykładzie sposobów kwalifikowania wybranych dialektyzmów*). Ewelina Lechocka (*Żytko się temu zieleni, kto się w robocie*

nie leni, czyli status chlebowego zboża w kulturze ludowej na przykładzie pieśni z Warmii i Mazur) przedstawiła rolę żyta w kulturze Warmii i Mazur ilustrowaną pieśniami ludowymi. Wystąpienie Anety Lewińskiej zatytułowane *Z życia wiejskiej szkoły (w świetle kroniki szkolnej z pomorskiej wsi)* dotyczyło kronik szkół wiejskich jako źródła wiedzy o życiu społeczności wiejskich w latach powojennych (1945–1955). Maria Tocka omówiła kwestię przedstawiania działalności dobroczynnej mieszkańców Łomży okresu międzywojennego w prasie regionalnej.

Obrady zamknęły trzy wystąpienia poświęcone zagadnieniom onomastycznym: Marka Cybulskiego (*Nazwy ulic w Kościerzynie jako nośnik pamięci zbiorowej*), Piotra Złotkowskiego (*Nazwy miejscowe dawnego powiatu Nurskiego na Mazowszu*) oraz Ewy Sikory (*Przezwiska uczniów kieleckich szkół gimnazjalnych*).

Drugi dzień tego naukowego spotkania rozpoczęło wystąpienie Lucyny Wardy-Radys (*Cechy dialektalne w listach Wiktorii Czychowskiej do syna*). Referentka, korzystając z korespondencji mieszkanki mazowieckiej wsi Wiktorii Czychowskiej z synem Mieczysławem Czychowskim, malarzem, rysownikiem, rzeźbiarzem i poetą, omówiła cechy mazowieckiej polszczyzny potocznej. Marika Jocz referat pt. *Kaszubska grzeczność językowa w dramatach obyczajowych i Słowniku gwar kaszubskich na tle kultury ludowej ks. dr. Bernarda Sychty* poświęciła formułom grzecznościowym używanym w takich sytuacjach komunikacyjnych, jak powitanie, rozpoczęcie konwersacji i pożegnanie. Izabela Kępka przeanalizowała środki językowe zastosowane w opisach fantastycznych ptaków (*gruf, feniks, złoty ptak*) w zbiorze baśni kaszubskich *Bursztynowe drzewo* Edmunda Puzdrowskiego. W referacie *Pia exercita w dziewiętnastowiecznych modlitewnikach diecezji chełmińskiej (na wybranych przykładach)* Edward Jakiel na materiale czterech XIX-wiecznych modlitewników przedstawił zagadnienie religijności ludowej na Pomorzu. Podkreślił, że modlitewniki pomorskie zawierają wiele tekstów niewystępujących w innych regionach Polski.

Ostatnią sesję konferencji rozpoczął Mariusz Koper. W wystąpieniu *Język i kultura regionu w świetle nazewnictwa geograficznego południowo-wschodniej Polski* poddał analizie urzędowo zatwierdzone nazewnictwo Lubelszczyzny i Podkarpacia oraz odmiany lokalne. Marek Kraszewski przedstawił osobliwości leksykalne zebrane w XIX-wiecznym rękopiśmiennym słowniku nauczyciela gimnazjum w Krzemieńcu – Alojzego Osińskiego. Szczególną uwagę zwrócił na leksemy niewystępujące w innych ówczesnych leksykonach, np. *Słowniku języka polskiego* Samuela Lindego. Renata Suchenek omówiła nazwy włóczęgów i żebraków utrwalone w polskich i europejskich źródłach historycznych. Analizę przeprowadziła na podstawie zapisów prawnych, tekstów paraliterackich i literackich pochodzących z okresu od XIV do XIX wieku (*Świat opery żebraczej* Bronisława Geremka) oraz współczesnych tekstów zaczerpniętych z Internetu. Rozpatrywała kilkanaście niemieckich i włoskich nazw motywowanych sposobem pozyskiwania datków przez żebraków. Konferencję zamknęło wystąpienie Agnieszki Stepień (*Leksykograficzne novum – wybrane amatorskie słowniczki gwarowe w Internecie*), w którym autorka przedstawiła wybrane internetowe słowniczki gwarowe z Małopolski, Warmii i Mazur oraz Śląska Opolskiego, zawierające leksykę z pola semantycznego 'jedzenie'.

Konferencja stworzyła okazję do zacieśniania współpracy środowisk naukowych z całej Polski. Wygłoszonym referatom towarzyszyła ożywiona dyskusja, podczas której dyskutanci podkreślali wagę badań nad różnymi aspektami polszczyzny w jej odmianach regionalnych. Teksty wygłoszonych referatów zostaną opublikowane w IX tomie serii wydawniczej „Polszczyzna regionalna”.